

REPUBLIKA SUDANU
Informacja o stosunkach gospodarczych z Polską

1. Informacje ogólne

Powierzchnia	1 861 484 km ²
Ludność	46,7 mln mieszkańców
Głowa państwa (do 2019 r. prezydent)	Od sierpnia 2019 r. - cywilno-wojskowa tymczasowa Rada Suwerenna, na okres ok. 3 lat (<i>obecny przewodniczący – gen. Abdel Fattah Al-Burhan</i>)
Szef rządu (rząd przejściowy, do wyborów planowanych w lipcu 2023 r.)	Generał Abd-al-Fatah AL-BURHAN
Minister Finansów i Gospodarki	Gibril Ibrahim
Minister Przemysłu i Handlu	Ibrahim Al-Sheikh
Minister Energii i Górnictwa	Jaden Ali
Minister Spraw Zagranicznych	Pani Mariam Al-Mahdi
Ambasador Sudanu w Polsce (siedziba Berlin)	Pan Abdelmonien Osman Elbeiti, Ambasador Agrée
Ambasador RP w Sudanie (wizytujący)	Pan Michał Murkociński

Podstawowe wskaźniki makroekonomiczne

Wskaźniki	2014	2015	2016	2017	2018
PKB (PPP, mld USD)	163,1	169,8	174,9	176,6	172,6
PKB na 1 mieszkańca (PPP, USD)	4 400	4 500	4 400	4 360	4 160
PKB (wzrost w %)	1,6	1,3	3,0	1,4	2,8
Deficyt budżetowy (% PKB)	-3,3	-3,8	-4,2	-10,6	b/d
Dług publiczny (% PKB)	73,4	68,9	99,5	121,6	b/d
Inflacja (w %)	36,9	18,2	17,8	32,5	62,8
Bezrobocie (w %)	13,6	b/d	20,6	19,6	16,9
Rezerwy dewizowe (mln USD)	181,5	173,5	168,3	198,0	b/d
Zadłużenie zagraniczne (mld USD)	48,2	49,4	51,3	48,2	49,4
Eksport towarów (w mld USD)	4,4	3,2	3,1	4,1	3,6
Import towarów (w mld USD)	8,1	8,4	7,5	8,2	10,5
BIZ w Sudanie (w mld USD) - wartość skumulowana	22,7	24,4	25,5	25,5	b/d

Źródło: MFW, Bank Centralny Sudanu, CIA

Podzielony na 18 stanów (wilayat) Sudan jest republiką prezydencką rządzoną od 1989 r. do kwietnia 2019 r. (*zamaḥ stanu*) przez prezydenta Omara Al-Bashira z Partii Kongresu Narodowego (NCP), który zarazem mianował radę ministrów i do marca 2017 r. stał na czele rządu. Po kwietniowym przewrocie, od maja 2019 r. władzę sprawuje Tymczasowa Rada Wojskowa (Transitional Military Council).

Sudan należy do najuboższych krajów Afryki, co jest konsekwencją wieloletniej wojny domowej (1983-2005), a następnie secesji Sudanu Południowego (2011 r.), w wyniku której kraj ten utracił swe największe źródło dochodów, jakim było wydobywanie i eksport ropy naftowej (ok. ¾ dochodów państwa).

W ostatnich latach główną gałęzią gospodarki staje się rolnictwo, które wytwarza około 40% PKB i zatrudnia 80% siły roboczej kraju. Znaczną dynamikę wzrostu obserwuje się w działach rolnictwa o charakterze proeksportowym, jak hodowla owiec i wielbłądów, produkcja gumy arabskiej (Sudan to największy globalny eksporter tego wyrobu, z udziałem 75-80% w światowej produkcji), uprawy bawełny, sorgo, pszenicy, roślin oleistych, orzeszków ziemnych.

Stolica: Chartum, 5,7 mln mieszkańców (2018 r., zespół miejski - wraz z Omdurmanem i Chartumem Płn.), większe miasta: Nyala - 0,9 mln mieszkańców, Port Sudan – 0,5 mln mieszkańców.

Główne zasoby naturalne: ropa naftowa, rudy żelaza, złoto, srebro, miedź, rudy chromu, manganu, energia wodna.

Waluta: funt sudański (SDG), kurs w 2017 r. 1 USD = 6,72 SDG (6,14 SDG w 2016 i 2015 r.).

PKB: według szacunkowych danych gospodarka Sudanu w 2017 roku wykazała 1,4% wzrost (3,0% w 2016 r.).

Struktura PKB: rolnictwo – 39,6%, przemysł – 2,6%, usługi – 57,8%.

Handel zagraniczny w 2018 r.:

Eksport sudański: 3,6 mld USD; główni partnerzy: Zjednoczone Emiraty Arabskie (27% eksportu ogółem), Chiny (20%), Egipt i Arabia Saudyjska (po 16%), Indie (3%).

Struktura towarowa: złoto, ropa naftowa i produkty ropopochodne, bawełna, sezam, owce i kozy, orzeszki ziemne, guma arabska.

Import: 10,5 mld USD; główni partnerzy: Chiny (17% importu ogółem), Rosja (15%), Arabia Saudyjska (10%), Indie (8,9%), Zjednoczone Emiraty Arabskie (7,5%), Japonia (6%), Egipt (4%).

Struktura towarowa: żywność (gł. cukier i pszenica), lekarstwa, opony i części samochodowe, tekstylia.

Uwaga: do 2015 r. głównym partnerem w eksporcie i imporcie Sudanu były Chiny.

W raporcie Banku Światowego **Doing Business 2020** oceniającym warunki prowadzenia działalności gospodarczej w poszczególnych krajach, Republika Sudanu zajmuje **171. pozycję** wśród 190 ujętych w rankingu gospodarek świata (162. pozycja w raporcie DB 2019).

Przynależność do międzynarodowych organizacji: ONZ, WTO (status obserwatora), Międzynarodowy Fundusz Walutowy (IMF), Liga Państw Arabskich (LAS), Unia Afrykańska (AU), Afrykański Bank Rozwoju (AfDB), Islamski Bank Rozwoju (IDB), Międzynarodowy Bank Rekonstrukcji i Rozwoju (IBRD), Międzynarodowa Agencja Energii Atomowej (IAEA), agendy ONZ: FAO, UNCTAD, UNIDO.

Republika Sudanu jest też członkiem regionalnych porozumień preferencyjnych, z których najważniejsze to: Afrykańska Kontynentalna Strefa Wolnego Handlu (AfCFTA, podpisana w 2018 r., przewiduje zniesienie ceł na 90% dóbr i usług z wejściem w życie, na pozostałe 10% po upływie okresu przejściowego), Wspólny Rynek Afryki Wschodniej i Południowej (COMESA), Wielka Arabska Strefa Wolnego Handlu (GAFTA),

2. Polityka gospodarcza

Wraz z upływem czasu, po secesji Sudanu Południowego w 2011 r., gospodarka sudańska zaczęła powoli otrząsać się z szoku, w jakim znalazła się w związku z przejściem przez Dżubę złóż naftowych

(utrata $\frac{3}{4}$ wpływów eksportowych i $\frac{1}{2}$ dochodów budżetowych). Sektor naftowy napędzał znaczną część wzrostu PKB Sudanu od 1999 roku. Przez prawie dekadę gospodarka kwitła dzięki rosnącej produkcji ropy, jej wysokim cenom i znaczącym napływom bezpośrednich inwestycji zagranicznych. Przerwa w wydobyciu ropy naftowej w Sudanie Południowym w 2012 r. na ponad rok i związana z tym utrata opłat za tranzyt ropy jeszcze bardziej pogorszyły niestabilny stan gospodarki Sudanu. W 2014 r. sudański PKB lekko przekroczył poziom z 2011 r.

W celu przezwyciężenia kryzysu fiskalnego administracja chartumska zmuszona została do podjęcia próby wdrażania reform strukturalnych w sytuacji ograniczonego dostępu do zagranicznej pomocy finansowej, sankcji międzynarodowych, wysokiego zadłużenia zagranicznego oraz niestabilnego otoczenia regionalnego Sudanu, które nie sprzyja napływowi inwestycji zagranicznych.

Od 2012 r. rząd sudański realizował *Program Ocalenia* przewidujący implementację działań oszczędnościowych - redukcję zatrudnienia w administracji, cięcia subsydiów paliw i żywności, prywatyzację aktywów państwowych, racjonalizację importu, a także zwiększających wpływy podatkowe. Nadrzędnym celem reform, które kontynuowano we współpracy z Międzynarodowym Funduszem Walutowym, stało się zregenerowanie dochodów budżetowych przez zdwersyfikowanie gospodarki i rozwój produkcji głównych towarów eksportu sudańskiego spoza sektora węglowodorów: złota, bawełny, gumy arabskiej, bydła i sezamu. Nadzieje wiąże się zwłaszcza z eksploatacją bogatych pokładów złota na Pustyni Nubijskiej.

Dzięki porozumieniu ws. tranzytu ropy południowosudańskiej zawartemu z Dżubą w 2012 r., Sudan reaktywował sprzedaż tego surowca. Prowizje Chartumu osiągnęły w 2013 i 2014 r. poziom 50–60% całkowitych wpływów eksportowych, co sugeruje kontynuację uzależnienia koniunktury gospodarczej Sudanu od sprzedaży ropy i skromne efekty podejmowanych reform strukturalnych w zakresie budowy potencjału eksportowego tego kraju. Z drugiej strony, zakupy ropy i produktów pochodnych rzędu 1,5 mld USD rocznie stanowią wysokie obciążenie bilansu handlowego Sudanu. Ocenia się, że spadek cen ropy naftowej od II połowy 2014 r. miał w kolejnych latach negatywne konsekwencje dla sudańskiego bilansu handlowego (wymuszając dalszą redukcję wydatków importowych).

Obciążeniem dla gospodarki Sudanu do 2017 r. pozostawały sankcje ONZ, UE i USA oznaczające przede wszystkim embargo na dostawy uzbrojenia, zamrożenie aktywów finansowych obywateli Sudanu w bankach zagranicznych czy ograniczenia transferów bankowych. UE stosowała wobec Sudanu zakaz transferu technologii, eksportu broni i produktów pokrewnych oraz realizacji pomocy technicznej i finansowej dotyczącej tych towarów, natomiast USA wprowadziły całkowite embargo handlowe. W październiku 2017 r. większość amerykańskich sankcji gospodarczych nałożonych 20 lat wcześniej została zniesiona. Ponadto, 14 grudnia 2020 r. Sudan został usunięty z listy państw sponsorujących terroryzm i przywrócony do obiegu międzynarodowych transakcji finansowych.

Przełomowym momentem w historii kraju był przeprowadzony w kwietniu 2019 r. przewrót, w wyniku którego sprawujący władzę przez 30 lat (1989 – 2019) prezydent Omar Al-Bashir, został usunięty ze swego stanowiska przez sudańskie siły zbrojne. Trwający obecnie okres przejściowy (39 miesięcy) formowania nowych organów/institucji państwowych w Sudanie ma zakończyć się w 2023 r. w pełni demokratycznymi wyborami.

W dniu 6 stycznia 2021 r. Sudan podpisał sponsorowane przez USA tzw. porozumienia Abrahama (Abraham Accords) normalizujące więzi z Izraelem, stając się czwartym krajem arabskim, który to zrobił, po Bahrajnie, Zjednoczonych Emiratach Arabskich i Maroku w 2020 r.

3. Ramy prawno-traktatowe współpracy gospodarczej

UE – Sudan

Sudan jest stroną Porozumienia z Cotonou z 2000 r. regulującego stosunki ekonomiczne pomiędzy Unią Europejską a państwami Afryki, Karaibów i Pacyfiku (ACP). Po wejściu Polski do UE współpraca gospodarcza z Sudanem regulowana była umową EU-ACP Partnership Agreement, a obecnie Economic Partnership Agreement.

Polska – Sudan

- ✓ Umowa o współpracy kulturalnej i naukowo-technicznej między Rządem PRL a Rządem Republiki Sudanu – data podpisania 17.10.1967 r.
- ✓ Umowa między Rządem PRL a Rządem Demokratycznej Republiki Sudanu o komunikacji lotniczej między oraz poza ich odnośne terytoria – data podpisania 11.07.1980 r.

4. Wymiana handlowa z Polską

Wraz z dekoniunkturą gospodarczą Sudanu nastąpiło wyhamowanie polskiej sprzedaży na jego rynek. W 2012 r. eksport polski skurczył się do 1/3 poziomu wywozu zarejestrowanego w przedkryzysowym roku 2010 (do ca 8 mln USD). Zbyt polskich wyrobów za sprawą sprzedaży maszyn rolniczych odbił wprawdzie nieco w 2013 r. i zdecydowanie - o ponad 70% - w 2014 r. dzięki eksportowi pszenicy, ale de facto było to zaledwie wyrównaniem rezultatu osiągniętego w 2010 r. Dobre wyniki naszego eksportu w roku 2015 (34,5 mln USD) zawdzięczamy głównie realizacji dostaw pszenicy o wartości blisko 28 mln USD.

Wyraźnie słabszy poziom obrotów handlowych 2019 r. spowodowany był niestabilną sytuacją wewnętrzną Sudanu związaną z obaleniem reżimu prezydenta Al-Bashira.

<i>mln USD</i>	2017	2018	2019	2020	Dynamika 2020/19 [%]	2021*	Dynamika 2021/20 [%]
Ekspert	23,8	15,5	9,9	14,6	148,1	8,9	61,1
Import	2,7	0,8	0,8	0,2	28,1	0,5	234,9
Obroty	26,5	16,3	10,7	14,8	138,9	9,5	63,9
Saldo	+ 21,1	+ 14,7	+ 9,1	+ 14,4		8,4	

Źródło: GUS */ dane wstępne

Największymi wartościami pozycjami w polskim eksporcie w 2021 r. były:

- urządzenia mechaniczne (przekładnie, łożyska itp., maszyny rolnicze) – 3,4 mln USD, 37,8% udział w polskim eksporcie do Sudanu;
- przetwory zbożowe, pieczywo cukiernicze – 1,3 mln USD, udział 15,1%
- artykuły spożywcze różne, gł. syropy cukrowe – 0,7 mln USD, udział 7,7%
- produkty przemysłu chemicznego, gł. wodorotlenki i inne związki sodu, potasu – 0,5 mln USD, udział 5,2%
- urządzenia elektryczne (gł. zespoły prądotwórcze) – 0,4 mln USD, 4,1% udział.

Ponadto, w naszym eksporcie mniejsze wartościowo dostawy stanowiły ciągniki, narzędzia i przyrządy lekarskie, mleko i śmietana.

W polskim imporcie z Sudanu główną rolę odgrywały tradycyjnie produkty pochodzenia roślinnego. W latach 2012-2014 był to cukier z trzciny cukrowej (w 2014 r. jego udział był bliski 97%) oraz niewielkie ilości nasion i owoców oleistych (sezam). Sudan stanowił w tym okresie ważne źródło zaopatrzenia polskiego rynku w cukier. Ogółem, zostało w tym czasie sprowadzonych na rynek polski ok. 102 tys. ton cukru o wartości 83 mln USD.

W 2015 r. jedyną pozycją w naszym imporcie z Sudanu były nasiona sezamu (import 2,5 mln USD), natomiast w 2016 r. ponownie dominował cukier trzcinowy – 24,7 mln USD, z blisko 95% udziałem. W roku 2017 prawie 90% naszych zakupów stanowiły produkty pochodzenia roślinnego (nasiona sezamu, rośliny dla celów perfumeryjnych i farmacji).

W 2021 r. w imporcie z Sudanu wystąpiły tylko dwie większe pozycje – guma arabska, której zakupy wyniosły ok. 0,4 mln USD (68% udział w naszym imporcie) oraz rośliny na potrzeby perfumerii i farmacji – 0,1 mln USD (udział 29,5%).

Wg danych GUS za okres **styczeń-marzec 2022 r.**, polsko-sudańskie obroty handlowe wykazały widoczną tendencję zwykłą i wyniosły **3,7 mln USD** (wzrost o 58,3% w porównaniu z analogicznym okresem 2021 r.), przy czym był to głównie polski eksport – **3,6 mln USD** (wzrost o 59,3%), przy marginalnym imporcie z Sudanu – **0,1 mln USD** (wzrost o 27,0%).

5. Współpraca inwestycyjno-kapitałowa

NBP ani Sudański Bank Centralny nie zarejestrowały dotychczas przepływów inwestycyjnych między Polską i Sudanem. Kwestie bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Sudanie szacowanych na 25,5 mld USD na koniec 2017 r. reguluje Ustawa Inwestycyjna z 1999 r., która oferuje zwolnienia podatkowe oraz możliwość całkowitego transferu zysków i repatriacji kapitału, a ponadto zezwala na 100 % własność zagraniczną przedsiębiorstwa oraz daje gwarancje przeciw jego wywłaszczeniu.

Na bazie Ustawy o Strefach Wolnohandlowych z 1994 r. utworzono dwie strefy wolnego handlu - na obszarze Port Sudan oraz w Garri. Zapewniają one przedsiębiorcom ułatwienia logistyczne oraz ochronę przed wywłaszczeniem i 12-letnie zwolnienie z podatku CIT.

6. Dostęp do rynku

Polskie towary i usługi wprowadzane na rynek Sudanu nie napotykały na dyskryminacyjne traktowanie w stosunku do importu z innych krajów UE. Sudan nie nakłada ograniczeń ilościowych na wwożone produkty. Obowiązuje zakaz wprowadzania na rynek sudański - ze względów społecznych lub bezpieczeństwa - napojów alkoholowych, narkotyków, urządzeń do gier hazardowych, broni i amunicji.

W imporcie towarów spożywczych wymagane jest uzyskanie zezwolenia na dystrybucję produktów na podstawie ich testów laboratoryjnych, co powoduje skrócenie okresu ich sprzedaży na rynku w terminie ważności. Sudan stosuje system zharmonizowany klasyfikacji towarów i brukselską definicję wartości celnej. Sudańska firma importowa lub eksportowa podlega obowiązkowi rejestracji w rejestrze handlowym Ministerstwa Handlu Zagranicznego.

➤ Reżim sankcyjny

Znaczne obciążenie dla gospodarki Sudanu stanowiły wprowadzone przez ONZ, UE i USA w 1997 r. sankcje ekonomiczne oznaczające przede wszystkim embargo na dostawy do tego kraju uzbrojenia, zamrożenie aktywów finansowych obywateli Sudanu w bankach zagranicznych czy też ograniczenie transferów bankowych. UE stosowała wobec Sudanu (i Sudanu Płd.) zakaz transferu technologii oraz eksportu broni i produktów pokrewnych, USA wprowadziły całkowite embargo handlowe, które nie dotyczyło jedynie dostaw w ramach pomocy humanitarnej.

W styczniu 2017 r. sankcje USA – po blisko 20 latach od ich wprowadzenia - zostały złagodzone, m.in. częściowo w zakresie embargo handlowego oraz blokady usług amerykańskich instytucji finansowych. W pierwszych dniach października 2017 r. Departament Stanu USA ogłosił decyzję o zniesieniu większości amerykańskich sankcji gospodarczych (część z nich, w tym zakaz handlu bronią, została utrzymana). Otworzyło to rynek sudański na współpracę gospodarczą z całym światem, zdominowaną dotychczas przez kraje azjatyckie (głównie Chiny).

7. Działania na rzecz rozwoju dwustronnej współpracy gospodarczej

Działania te prowadzone były przez funkcjonujący do końca kwietnia 2018 r. Wydział Promocji Handlu i Inwestycji Ambasady RP w Kairze. Koncentrowały się one na promowaniu transakcji handlowych polskich i sudańskich przedsiębiorców w drodze udzielania odpowiedzi na zapytania ofertowe oraz pośrednictwa w nawiązywaniu kontaktów biznesowych. Przedstawiciel WPHI wizytował też rynek sudański przy okazji odbywających się tam ważniejszych imprez targowo-wystawienniczych, uczestnicząc w spotkaniach z miejscowym biznesem. Wydział blisko współpracował z główną organizacją gospodarczą Sudanu - Sudanese Businessmen and Employers Federation w Chartumie oraz z Union of Chambers of Commerce – zwłaszcza poprzez organizację seminariów promujących współpracę gospodarczą z Polską wśród członków tych organizacji.

Wobec zniesienia w październiku 2017 r. sankcji gospodarczych wobec Sudanu pojawiło się zwiększone zainteresowanie tym rynkiem ze strony polskich przedsiębiorców. Znalazło to odzwierciedlenie w wysokiej frekwencji firm obecnych na zorganizowanym w maju 2018 r. przez Krajową Izbę Gospodarczą (KIG) seminarium biznesowym „Sudan – perspektywy dla polskich firm”

(około 40 osób). Miało ono na celu przybliżenie uwarunkowań i perspektyw współpracy gospodarczej z Sudanem w kontekście planowanej wizyty polskiego ministra spraw zagranicznych w tym kraju.

Została ona zrealizowana w dn. 20-21.07.2018 r. Oficjalnej wizycie Min. J. Czaputowicza w Sudanie towarzyszyła polska misja biznesowa zorganizowana przez KIG, z udziałem 13 firm. Głównym punktem programu wizyty było Sudańsko-Polskie Forum Gospodarcze w Chartumie z udziałem Min. Czaputowicza i Ministra Spraw Zagranicznych Sudanu, P. Mohammeda Al-Dirdiri Ahmeda oraz przedstawicieli ponad 100 sudańskich i polskich przedsiębiorstw.

Zamach stanu w Sudanie w kwietniu 2019 r. i związana z tym niepewność co do dalszych losów kraju wpłynęły na ograniczenie aktywności polskich podmiotów na tym rynku w ostatnich latach.

8. Potencjalne dziedziny współpracy

Rynek sudański uchodzi za interesujący dla przedsiębiorców zorientowanych na długookresową kooperację z lokalnymi podmiotami. Za sektory wzrostowe gospodarki sudańskiej można aktualnie uznać: eksploatację złóż ropy naftowej i gazu oraz ich przetwórstwo, eksploatację złóż złota, rolnictwo, przemysł tekstylny-odzieżowy, górnictwo minerałów i branżę ICT.

Wraz z łagodzeniem reżimu sankcji międzynarodowych, ropa i gaz stają się coraz atrakcyjniejszymi gałęziami do lokowania inwestycji i eksportu do Sudanu. Szanse kooperacyjne występować będą w obrębie wyposażenia technicznego, doradztwa, eksploracji oraz wydobycia zarówno na lądzie, jak i na Morzu Czerwonym. Sektor zdominowany jest przez firmy chińskie, malezyjskie i indyjskie.

Udział artykułów **rolno-spożywczych** w sudańskim imporcie towarowym przekracza 20% i obejmuje szeroki asortyment: pszenicę i mąkę pszenną, produkty mleczne, oleje roślinne i zwierzęce oraz napoje. Sektor rolny stwarza możliwości współpracy w dziedzinie maszyn i technologii do produkcji i przetwórstwa żywności, opakowań, technologii upraw i hodowli, maszyn rolniczych, nawozów sztucznych.

Z uwagi na bogate zasoby minerałów istnieją możliwości kooperacyjne w zakresie dostaw sprzętu, technologii i usług eksperckich. Aktualnie w **górnictwie minerałów** zaangażowane są głównie przedsiębiorstwa z Francji, Chin i Arabii Saudyjskiej.

W związku z planowanymi i realizowanymi przez Sudan projektami modernizacji **infrastruktury transportowej** (z preferowanym udziałem firm zagranicznych) rysują się szanse na podjęcie współpracy przez dostawców taboru, wyposażenia i usług, zwłaszcza w branży kolejowej.

W **przemysle tekstylny-odzieżowym** opartym na produkcji bawełny występuje zapotrzebowanie na wyposażenie do produkcji przędzy, odzieży czy tkanin przemysłowych. Dynamicznie rozwija się też sektor telekomunikacyjny i informatyczny kreując popyt na urządzenia i usługi.

9. Placówki dyplomatyczne i handlowe

⇒ **Ambasada Rzeczypospolitej Polskiej /z siedzibą w Kairze/**

5 Aziz Osman, Zamalek, Kair, Egipt

Tel.: +20227367456 Fax: +20227355427

e-mail: cairo.secretariat@msz.gov.pl, michal.murkocinski@msz.gov.pl, www.kair.msz.gov.pl

Zagraniczne Biuro Handlowe PAIH w Kairze

Kierownik ZBH, P. Jacek Grad, e-mail: Jacek.grad@paih.gov.pl

⇒ **Ambasada Republiki Sudanu /z siedzibą w Berlinie/**

Kurfürstendamm 151, D-10709 Berlin, Niemcy

Tel.: + 49 30 890 69822 Fax: + 49 30 894 09 693, 890 69 823

e-mail: sudani-embassy@hotmail.com www.sudan-embassy.de